

Bojana Bregar

Les enfants terribles

Bling Ring

Spring Breakers (2012, Harmony Korine), *Bling Ring* (The Bling Ring, 2013, Sofia Coppola) in *The Canyons* (2013, Paul Schrader). Trije filmi letošnjega poletja, ki se zdijo kot en sam, kot prava filmska pošast, »frankenfilm«, popolna meta-umetnina novega milenija, v kateri se je zvezdniška narativa razrasla preko meja, se razliva skozi rob televizijskih, filmskih in računalniških ekranov in iz nas dela zvezdnike svojih lastnih življenj. Če slučajno še ne poznate občutka, se logirajte v Instagram in opazujte, kako hitro se vam bo zazdelo, da gledate svoje življenje od zunaj. To je trenutek popolne odtujenosti od svojega jaza in hkrati trenutek največje, najpopolnejše umetnine. Nikoli prej nismo nad lastno projekcijo jaza v javnosti imeli toliko nazora. Zlahka se »najdemo«, izumimo na novo; kot produkt. Živimo v času, ki človeku omogoča, da iz sebe naredi umetnino. Kot bi rekli esteti z Oscarjem Wildom na čelu, umetnost ne posnema življenja, ampak življenje posnema umetnost. Umetnost nam vlada!

»America has this sick fascination with the Bonnie and Clyde kind of thing,«¹ ugotovi član najstniške kriminalne družine, ki je pred nekaj leti vdrla v domove lepih in slavnih, da bi se odela v njihova dizajnerska oblačila, si nadela absurdno drage ure in diamanterne zapestnice ... Da bi sami postali lepi in slavni, hoče reči režiserka Sofia Coppola, ki se v filmu *Bling Ring* svojih subjektov loti z očarano, četudi nekoliko distancirano radovednostjo. Ti včerajšnji otroci niso uporniki brez razloga, četudi so najstniški delikventi. So nova generacija estotov, prešernih malikovalcev

dekadence zahodnega, ne, globalnega sveta. Edina razlika je, da se namesto nad Kiki de Montparnasse in Sarah Bernhardt navdušujejo nad Angelino in Paris, in namesto Baudelaira in Rimbauda verze zanje klešeta Britney in Kanye. Njihova umetnost je umetnost popa, katere valuta so lajki na Facebooku. Reči, da so zato razvajeni in pohlepni, je preveč preprosto, celo napačno moraliziranje. To niso več »greed is good«² 80. leta, denar zanje ni cilj sam po sebi, ampak je sredstvo, s katerim življenja postanejo lepa. *Bling Ring* je film o sužnjih lepote, ki podlegajo estetizaciji praktično vseh aspektov življenja. Ko govorimo o lepem, se etika in morala v pogovor ne mešata.

V luči tega ne preseneča, da v večini zadnjih ameriških filmov, ki jih je bilo vredno videti, nastopajo antiheroji. Pri Coppolovi je bilo to malce neobičajno, Harmony Korine pa z novim filmom ostaja na poznanem teritoriju, čeravno se je premaknil skorajda do meje mainstreama. Melanholijsko degeneracije *Gumma* (1997) in *Juliena, oslovskega dečka* (Juien Donkey-Boy, 1999), tokrat zamenja z ekscesom in ekstazo naravnost iz MTV-jevskih sanj: poplava zagorelih teles v bikinijih, oblitih z znojem, morsko peno in vodko, ki pod neonsko žarečim soncem pada v kolektivni trans, presekani z brutalno agresivnimi sunki Skrillexovega dubstepa. »Pop poezija« pravi temu Korine, skoraj brez ironije. Odpelje nas na opusteli kampus v času spomladanskih počitnic. Skupina prijateljev se odloči oropati lokalno restavracijo in z denarjem pobegniti pred depresivno rutino vsakdana na obalo, kjer se zabava nikoli ne konča. Ne gre le za počitnice, razlaga

* Grozni otroci.

1 Amerika goji nekakšno bolno fascinacijo z Bonnie in Clydeom.

2 Pohlep je dober. (Citat iz filma *Wall Street* [1987, Oliver Stone].)

kasneje ena izmed njih, gre za osebno rast. Ko kmalu zatem po posebno divji zabavi končajo v zaporu, jih izza rešetk spravi lokalni gangster Alien ter jih odpelje v svoj mali kriminalni paradiz. Alien, ki mu obraz, lase in zlate zobe posodi James Franco, je kralj marginalcev, karikatura in hkrati tipični korinovski prehitro odrasli otrok, iz močvirja Floride, ki tokrat nastopa kot »teenage wasteland« dneva. Čeprav Spring Breakerjem manjka tiste pretresljive intimnosti, s katero zna Korine naslikati odrešujoče človeške poteze, pa je delo vredno ogleda že zaradi čiste transcendence pesmi Britney Spears v enem izmed najboljših filmskih prizorov zadnjih let.

»Meta« razsežnost, v kateri sta prepletena *Bling Ring* in *Spring Breakers*, je posledica tega, da v njih svojo filmsko transformacijo iz dobrih v slaba dekleta dovršijo zvezdnice najnovejše holivudske generacije; od Disney princesk Selene Gomez in Vannesse Hudgens do Emme Watson aka Hermione. Skupaj so pod budnim očesom javnosti odrasla in prerasla podobo prikupnih prijaznih punčk, zdaj pa so na ključni točki tranzicije iz all stars tenisk v lobutinke, v tistih nerodnih letih, ko za zajtrk še vedno namakaš svoje fruit loopse v mleko med epizodo Mojih malih ponijev, zvečer pa na stranišču snifaš spid z ekrana iphona. Ta briljantni, morbidni cinizem je popoln odmev izgubljene generacije iz romanov Breta Eastona Ellisa. Kot bi dobrih dvajset let po izidu njegovih največjih uspešnic njegovi liki zamenjali »človek-človeku-volk« filozofijo 80. let za new age kvazi spiritualistične blodnje. Istočasno sadovi njihovih spodletelih zakonov podlegajo generalni sociopatiji z neznosno lahkostjo Patricka Batemana. Zlahka si lahko predstavljamo, kako ponoči v sanjah složno mantrajo »Vsi mi smo ameriški psiho.«

Tudi Ellis je eden od srečnih preživelih; preselil se je na Twitter, kjer uživa svojih novih petnajst minut kot provokativni spletni komentator. Twitterju se je potrebno zahvaliti, da je bil spočet *The Canyons*, spletni fenomen, ki je preteklo leto generiral neverjetno količino zanimanja od trenutka, ko sta scenarist Ellis in režiser Paul Schrader oznanila Kickstarter kampanjo, s katero sta zbrala več kot polovico končnega četrtilijonskega proračuna. Za oba je bila to nova priložnost, da se vrneta v igro, tako da ničesar nista prepuščala naključju, še najmanj pa publicitete. Kanjonska vročica se je stopnjevala z govoricami, da bosta glavno vlogo prevzela Lindsay Lohan in James Deen, dva absolutna težkokategornika na svojem področju. Ne bomo se mudili pri LiLo, bomo pa omenili, da je Deen velikan hetero-pornografskih filmov, za katerega naj bi *The Canyons* naredil to, kar je Soderberghova *Romanca na poziv* (*The Girlfriend Experience*, 2009) naredila za Sasho Grey. Potem je *The New York Times* januarja

Spring Breakers

letos objavil odmeven članek z naslovom Kaj se zgodi, ko za svojo film najamete Lindsay Lohan³, in odtlej je film zaživel po svoje. Internet je eksplodiral s povzetki in špekulacijami glede trditev, ki jih je postavil avtor članka, predvsem glede Lindsay, ki naj bi med snemanjem ostala zvesta slovesu problematične, zadrogirane dive do te mere, da naj bi se Schrader znašel v svojem osebnem srcu pekla. Apokaliptično snemanje so dodatno otežili še nizkopračunski pogoji snemanja, katerim Schrader karieri navkljub ni bil kos. Film je ušel izpod nadzora in tega sploh ne skriva. Izgublja se v strašljivo zmedenih labirintih zapletov in zasukov, ki so sami sebi namen. Deen, ki je domačo nalogo napisal od Christiana Balea, je popoln robot; in z izjemo Lindsay Lohan, ki je v vlogi Deenovega paranoičnega dekleta naravnost tragično prepričljiva, so vsi ostali obrazi tako prazni in nepomembni, da postane težko slediti, kdo je kdo.

Tako zelo je plitek, okamenel, umeten, da izgleda kot spominček, zaprašena skulptura, ki bo čez desetletja zanamcem pomagala dešifrirati naš čas in kulturo. Schrader je pač auteur stare šole, vendar časi niso naklonjeni sentimentalistom. Čeravno se zdi, da Holivud kot iz magične vreče vleče na plano spektakel za spektaklom, so razmere daleč od magičnih. Studii, ki jih je spletno robinhudovstvo prikrajšalo za dobičke od prodaje devedejev, se panično ozirajo čez lužo, na tuje trge, v Evropo in na Kitajsko, a tudi to ne pomaga več. Odpirajo se priložnosti za neodvisne režiserje, ki so do nedavnega ždeli na negostoljubnem obrobju filmskih tržišč in se hranili z ostanki studijskih dinovavrov, ki naj bi jim zdaj grozilo, da jih bo pogoltnil val darwinovske pravičnosti. Schrader se vsega tega zaveda; film *The Canyons* je njegovo ljubezensko pismo tistim dobrim starim časom kinodvoran, ki zdaj žalostno razpadajo. In še vedno so lepe, ruševine glamurozne preteklosti. Dovolj lepe za Instagram. Za pooskarjevske zabave v maskah. Za kuliso videospota, v katerem Miley Cyrus pleše twerk, medtem ko strmi v nas, kot bi hotela reči: »Holivud, pazi se, grozni otroci prihajajo!«

The Canyons

3 Rodrick, Stephen: Here Is What Happens When You Cast Lindsay Lohan in Your Movie. *The New York Times*, 10. 1. 2013. Splet: <http://nyti.ms/VLkXLp>.